

**MINIMALŪS REIKALAVIMAI, TAIKOMI TVIRTINANT SĖKLINĘ MIŠKO BAZĘ, IŠ
KURIOS GAUNAMA DAUGINAMOJI MEDŽIAGA PRISKIRIAMA KILMĖS KATEGORIJAI
„IŠBANDYTA“(I)**

**I SKYRIUS
VISIEMS BANDYMAMS TAIKOMI REIKALAVIMAI**

1. Bendrieji: sėklinė miško bazė turi atitikti Miško dauginamosios medžiagos nuostatų (toliau – Nuostatai) 9 arba 10 priedų atitinkamus reikalavimus. Jai tvirtinti organizuojami bandymai turi būti parengti ir atliekami, jų rezultatai aiškinami laikantis pripažintos tarptautinės tvarkos. Kai atliekami lyginamieji bandymai, bandoma dauginamoji medžiaga turi būti palyginta su vienu arba keliais patvirtintais ar iš anksto parinktais reikalavimais.

2. Požymiai, kuriuos reikia ištirti:

2.1. bandymais turi būti įvertinti konkretūs požymiai, nurodomi atliekant kiekvieną bandymą;

2.2. atkreipiamas dėmesys į prisitaikymą, augimą, svarbius biotinius ir nebiotinius veiksnius. Kiti požymiai, kurie laikomi svarbiais dėl numatytos konkrečios paskirties, vertinami atsižvelgus į vietovės, kurioje atliekamas bandymas, ekologines sąlygas;

2.3. dokumentai: dokumentuose aprašomos bandymo vietos, jų geografinė padėtis, klimatas, dirvožemis, ankstesnis dirvos naudojimas, personalas, tvarkymas ir bet kokia nebiotinių arba biotinių veiksmų padaryta žala. Šie dokumentai kaupiami Valstybinėje miškų tarnyboje (toliau – Tarnyba). Medžiagos amžių ir vertinimo metu gautus rezultatus registruoja Tarnyba.

3. Bandymų organizavimas:

3.1. kiekvienas dauginamosios medžiagos pavyzdys auginamas, sodinamas ir prižiūrimas vienodai ir atsižvelgiant į sodmenų tipą;

3.2. kiekvienas eksperimentas atliekamas taikant galiojančią statistinę schemą ir naudojant tiek medžių, kad būtų įvertintos kiekvienos tiriamos sudedamosios dalies savybės.

4. Analizė ir rezultatų pagrįstumas:

4.1. eksperimentų duomenys analizuojami taikant pripažintus tarptautinius statistinius metodus ir pateikiami kiekvieno požymio tyrimo rezultatai;

4.2. bandymo atlikimo metodai ir išsamūs rezultatai turi būti laisvai prieinami.

5. Turi būti pateiktos išvados apie siūlomą prisitaikymo rajoną šalyje, kurioje atliktas bandymas, nurodytos naudingumą galinčios mažinti savybės.

6. Dauginamoji medžiaga atmetama, jei bandymais įrodoma, kad jai nebūdingos šios savybės: sėklinės miško bazės, iš kurios ji gauta, savybės arba dauginamoji medžiaga nėra tokia atspari ekonominės svarbos žalingiems organizmams kaip sėklinė miško bazė.

**II SKYRIUS
REIKALAVIMAI SĖKLINĖS MIŠKO BAZĖS SUDEDAMOSIOMS DALIMS GENETIŠKAI
VERTINTI**

7. Genetiškai galima vertinti šias sėklinės miško bazės sudedamąsias dalis: sėklų plantacijas, šeimos (-ų) tėvus, klonus ir klonų rinkinius.

8. Sėklinei miško bazei tvirtinti būtini papildomi dokumentai:

- 8.1. vertinamų sudedamųjų dalių tapatybės, kilmės ir geneologijos;
- 8.2. kryžminimų schema, naudota gauti dauginamąją medžiagą, su kuria atliekami vertinimo bandymai.
- 9. Atliekant bandymus, laikomasi šių reikalavimų:
 - 9.1. kiekvienos sudedamosios dalies genetinė vertė įvertinama dviejose arba daugiau bandymo vietų, iš kurių bent viena – aplinkoje (rūšies kilmės rajone), kurioje numatoma naudoti dauginamąją medžiagą;
 - 9.2. dauginamosios medžiagos, kuri bus parduodama, nustatytas pranašumas apskaičiuojamas remiantis minėta genetinė verte ir konkrečia kryžminimo schema;
 - 9.3. vertinimo bandymus ir genetinius skaičiavimus tvirtina Tarnyba.
- 10. Aiškinimas:
 - 10.1. nustatytas dauginamosios medžiagos pranašumas apskaičiuojamas lyginant su etaloninės populiacijos kuriuo nors požymiu arba tam tikrais požymiais;
 - 10.2. nurodoma, ar nustatyta dauginamosios medžiagos genetinė vertė, palyginti su etalonine populiacija, mažesnė pagal kurį nors svarbų požymį.

III SKYRIUS

DAUGINAMOSIOS MEDŽIAGOS LYGINAMOJO BANDYMO REIKALAVIMAI

- 11. Dauginamosios medžiagos imčių paėmimas:
 - 11.1. lyginamajam bandymui imama dauginamosios medžiagos imtis turi perteikti sėklinės miško bazės, kurią numatoma patvirtinti, dauginamosios medžiagos savybes;
 - 11.2. sėkliniu dauginimo būdu gautos dauginamosios medžiagos, skirtos lyginamajam bandymui, derlius surenkamas metais, kai buvo geros žydėjimo, vaisių ir sėklų brandinimo sąlygos; galima naudoti dirbtinį apdulkinimą; derlius surenkamas būdais, kurie užtikrina, kad paimtos imtys yra reprezentatyvinės.
- 12. Etaloniniai medžiai:
 - 12.1. etaloninių medžių, naudojamų palyginimui atliekant bandymus, vegetacijos ypatybės bandymų atlikimo rajone pagal galimybes turėtų būti žinomos pakankamai ilgą laiką. Etaloniniai medžiai iš esmės reprezentuoja dauginamąją medžiagą kuri, kaip įrodyta, bandymo pradžioje buvo tinkama miškų ūkiui tokiomis ekologinėmis sąlygomis, kuriomis ją siūloma sertifikuoti. Etaloniniai medžiai pagal galimybes turėtų būti kilę iš medynų, atrinktų pagal Nuostatų 9 priedo kriterijus, arba iš sėklinės miško bazės, patvirtintos išbandytai medžiagai gauti;
 - 12.2. atliekant lyginamąjį dirbtinių hibridų bandymą pagal galimybes įtraukiamos etaloninių medžių abiejų tėvų rūšys;
 - 12.3. jei įmanoma, naudojami keli etaloniniai medžiai. Kai būtina ir jei tai pagrįsta, etaloninius medžius galima pakeisti labiausiai tinkama bandomąja medžiaga arba bandyme naudojamų sudedamųjų dalių vidutinės kokybės augalais;
 - 12.4. atliekant visus bandymus kuo įvairesnėmis vietos sąlygomis, naudojami tokie pat etaloniniai medžiai.
- 13. Aiškinimas:
 - 13.1. bent vieno svarbaus požymio atžvilgiu turi būti nustatytas didelis statistinis pranašumas, lyginant su etaloniniais medžiais;
 - 13.2. pažymima, jei buvo nustatyti kokie nors ekonominiu arba ekologiniu požiūriu svarbūs požymiai, gerokai blogesni už tokius pačius etaloninių medžių požymius ir kurių poveikį turi kompensuoti tinkami požymiai.

IV SKYRIUS

SĄLYGINIS PATVIRTINIMAS

14. Remiantis preliminarium jaunų bandomųjų medžių vertinimu, bandymus galima patvirtinti sąlyginai. Tvirtinimus, kad esama pranašumo, grindžiamus preliminarium vertinimu, reikia iš naujo tikrinti ne vėliau kaip po dešimties metų.

V SKYRIUS

ANKSTYVIEJI BANDYMAI

15. Medelyne, šiltnamyje ir laboratorijoje atliekamų bandymų rezultatus Tarnyba gali pripažinti ir jais vadovautis, duodama sąlyginį arba galutinį patvirtinimą, jei įrodoma, kad įvertinta savybė ir požymiai, kurie paprastai vertinami atliekant miško bandymus, susiję. Kiti požymiai, kurie turi būti ištirti, turi atitikti III skyriuje nustatytus reikalavimus.
